

Румъния – България

Проект „Инициатива за трансгранично обучение и ангажираност на религиозни общности“ е съфинансиран от Европейския съюз от Европейския фонд за регионално развитие, чрез програмата INTERREG VI-A Румъния-България

ФОНД, ПРОГРАМА И ПРОЕКТ

Разликата между фонд и програма често е неясна, въпреки че двата инструмента имат ясно разграничени роли и функции. Разбирането на тази разлика е от съществено значение, тъй като тя определя начина на финансиране, управлението и изпълнението на политиките и приоритетите на ЕС.

Понятията „европейски проект“ и „европейска програма“ също се използват едновременно и понякога взаимнозаменяемо. Въпреки това между тях съществува концептуална разлика, която определя разбирането на начина, по който функционира финансирането от Европейския съюз (ЕС).

Фондовете на ЕС са финансови инструменти, предназначени да подкрепят осъществяването на конкретни цели в области като икономическо развитие, социално сближаване, селско стопанство, околна среда, сигурност и други. Те се финансират от бюджета на ЕС и предоставят средства на държавите членки или на допустими организации за реализиране на проекти и инициативи с обществена значимост.

Програмите на ЕС представляват стратегически рамки, чрез които се реализират целите на различни фондове. Те очертават приоритети, критерии за допустимост, целеви групи, допустими дейности и бюджет. Програмите предоставят процедурна и административна рамка, в която се подават, оценяват и финансират проектни предложения.

Програмата е стратегическият план, създаден от Европейската комисия за насърчаване и реализиране на политиките и приоритетите на Съюза. Чрез програмите се предоставят финансови ресурси и механизми за подкрепа на проекти, които отговарят на определени цели, условия за допустимост и критерии за оценка.

Например, Европейският фонд за регионално развитие (ЕФРР) и програмата „Развитие на регионите“ представляват различни нива в системата за финансиране. ЕФРР е източник на финансиране, който подкрепя устойчивото икономическо развитие, териториалната кохезия и социалната интеграция. Програмата „Развитие на регионите“ е национална програма със споделено управление, чрез която финансирането се канализира към конкретни проекти и мерки, съобразени с нуждите на съответния регион.

Фондовете могат да функционират както самостоятелно, така и чрез различни програми на ЕС. В някои случаи, за постигане на определени цели на политиките на ЕС се създават специализирани фондове с конкретен тематичен обхват - например InvestEU. Последният предоставя финансови инструменти и гаранции за насърчаване на частни и публични инвестиции в стратегически приоритети на ЕС, като иновации, инфраструктура и зелена трансформация. Програмата InvestEU от друга страна представлява стратегическа рамка, която координира използването на различни инструменти за финансиране под обща структура. Тя улеснява съвместното участие на европейски, национални и частни източници на капитал, осигурявайки интегриран подход към инвестиционната подкрепа.

Следователно, фондовете са основният източник на финансови ресурси, а програмите са инструментът, чрез който тези ресурси се разпределят и управляват. В зависимост от контекста, разликата между фонд и програма е съществена за ефективното участие във финансирани от ЕС инициативи.

Програмите на ЕС се управляват по три начина - централно, споделено и децентрализирано. Централизираните програми се администрат директно от Европейската комисия, като обхващат политики и сектори с общоевропейско значение, например „Хоризонт Европа“, „Еразъм+“, „Цифрова Европа“ и др.

Споделените програми се осъществяват на национално или регионално равнище от държавите членки, но в тясно сътрудничество с Европейската комисия, която наблюдава тяхното изпълнение. Тези програми се финансират чрез фондовете при споделено управление на Европейския съюз - Европейският фонд за регионално развитие, Европейският социален фонд+, Кохезионният фонд и др. Те подкрепят проекти в области като регионално развитие, заетост, образование, социално включване и климатичен преход. Програмите при споделено управление са известни още като инвестиционни програми¹ и представляват стратегически документи с подробен план за действие. Всяка програма е структурирана в приоритети и операции (проекти или групи от проекти). За постигане на целите на всеки приоритет или операция, управляващият орган на програмата периодично обявява покани или процедури

¹ Известни като оперативни програми в периода 2014-2020 г.

за набиране на проектни предложения и носи пряка отговорност за тяхното прилагане и изпълнение.

Децентрализираните програми се управляват от делегирани органи извън Европейската комисия и публичната власт в държавите членки. Това управление се осъществява чрез т.нар. **децентрализирани агенции на ЕС**, които притежават специфична техническа, административна или експертна компетентност в определени области. Тези агенции действат в рамките на мандат, определен от Европейския съюз, и отговарят за изпълнението на конкретни програми, инициативи или технически дейности. Основната особеност на децентрализираните програми е, че тяхното управление е технически и административно делегирано, но се осъществява в рамките на мандат и под стратегическия контрол на Европейската комисия. Такива организации са националните агенции, които управляват програмата „Еразъм+“. За България това е „Центърът за развитие на човешките ресурси“. Децентрализираните програми често са насочени към специфични сектори, като например образование, професионално обучение и др.

Правната рамка на всяка програма се определя от регламенти на ЕС, приети от Европейския парламент и Съвета. Регламентът урежда целите, обхвата, допустимите дейности, правилата за финансиране, мониторинг и изпълнение. Тъй като регламентите са правно обвързващи и задължителни за всички държави членки, те не изискват транспониране в националното законодателство.

Проектът е конкретната инициатива, която се финансира в рамките на дадена програма. Проектът включва определени дейности и задачи, насочени към постигане на конкретни резултати с добавена стойност за обществото и икономиката, в съответствие с тематичните и стратегически приоритети на програмата.

Инициатива за трансгранично обучение и ангажираност на религиозни общности

Фондация за регионално развитие

Дата на публикуване: 07.01.2026

„Съдържанието на този материал не представя непременно официалната позиция на Европейския съюз“